

Rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 22.06.1990, sp. zn. 8 Tz 94/90, ECLI:CZ:NSSR:1990:8.TZ.94.1990.1

Číslo: 33/1991

Právní věta: I. Vymáhanie okamžitého zaplattenia pohľadávky použitím násilia alebo hrozby bezprostredného násilia naplnia znaky objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu lúpeže podľa § 234 Tr. zák. Neodovzdané peniaze predstavujúce nezaplattenú cenu poskytnutej služby sú vo vzťahu k tomu, kto službu poskytol, cudzou vecou v zmysle § 234 odst. 1, prípadne § 247 odst. 1, 2 Tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud SR

Datum rozhodnutí: 22.06.1990

Spisová značka: 8 Tz 94/90

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Krádež, Loupež

Předpisy: 140/1961 Sb. § 234
§ 247 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 33/I

I. Vymáhanie okamžitého zaplattenia pohľadávky použitím násilia alebo hrozby bezprostredného násilia naplnia znaky objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu lúpeže podľa § 234 Tr. zák.

Neodovzdané peniaze predstavujúce nezaplattenú cenu poskytnutej služby sú vo vzťahu k tomu, kto službu poskytol, cudzou vecou v zmysle § 234 odst. 1, prípadne § 247 odst. 1, 2 Tr. zák.

(Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 22. 6. 1990 sp. zn. [8 Tz 94/90](#))

Na základe sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor SR, Najvyšší súd SR zrušil rozsudok Mestského súdu v Bratislave z 11. 1. 1990 sp. zn. 3 To 466/89 a rozsudok Obvodného súdu Bratislava I z 27. 10. 1989 sp. zn. 3 T 125/89 vo výroku o treste zákazu činnosti a sám vo veci rozhodol.

Z odôvodnenia:

Rozsudkom Obvodného súdu Bratislava I. zo dňa 27. októbra 1989, sp. zn. 3 T 125/89, boli obvinení J. N. a V. L. uznaní v bode 1) za vinných zo spáchania trestného činu lúpeže spolupáchatelstvom podľa § 9 odst. 2, § 234 odst. 1 tr. zák. a obvinený P. Š. trestným činom vydierania podľa § 235 odst. 1 Tr. zák. na tom skutkovom základe, že dňa 28. 1. 1989 asi o 03.00 hod. na Klemensovej ulici v Bratislave potom ako sa dozvedeli, že M. S. a Š. G. odmietajú výšku účtu za odvoz taxikom a účet odmietajú uhradiť, v úmysle donútiť ich k úhrade účtu, najprv obvinený J. N. chytil poškodeného Š. G. za kabát pod krkom, pritlačil ho na kapotu svojho vozidla, mykal s ním, nadával mu a vyhrážal sa, že mu odrazí hlavu, ak účet ihneď neuhradí. V tom istom čase obvinený V. L. poškodenému Š. G. podkopol nohy tak, že spadol na zem, kde ho V. L. najmenej dvakrát kopol do rôznych oblastí tela a súčasne na neho kričal, aby účet zaplatil, a P. Š. sa mu vyhrážal, že ak účet nezaplatí, tak mu rozkope hlavu. Poškodený Š. G. zo strachu pred ďalším násilím po výzve P. Š. uhradil obvinenému J. N. sumu 80,- Kčs.

V bode 2) tohto rozsudku bol obvinený J. N. uznaný za vinného zo spáchania trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 223 odst. 1 Tr. zák. na tom skutkovom základe, že dňa 28. 1. 1989 asi o 03.00 hod. na Klemensovej ulici v Bratislave, keď sa mu poškodený M. S. snažil zabrániť v tom, aby pritlačil poškodeného Š. G. na kapotu vozidla, chytil poškodeného M. S. za šaty pod krkom a silno ho od seba odsotil smerom k plotu, v dôsledku čoho poškodený M. S. stratil rovnováhu, zakopol o obrubník chodníka spadol na zem, čím mu spôsobil špirálovitú zlomeninu piatej záprstnej kosti pravej nohy s následnou práceneschopnosťou od 28. 1. 1989 do 28. 3. 1989.

Za tieto trestné činy boli obvineným J. N. a V. L. uložené podľa § 234 odst. 1, § 40 odst. 1 Tr. zák. tresty odňatia slobody pod dolnou hranicou zákonnej trestnej sadzby § 234 odst. 1 Tr. zák. a každému z nich bol uložený aj trest zákazu činnosti vykonávať povolanie vodiča taxislužby na dobu tri roky. Obvinenému P. Š. bol podľa § 235 odst. 1 Tr. zák. uložený trest odňatia slobody na desať mesiacov, pričom jeho výkon bol podmienene odložený na skúšobnú dobu dva roky.

Na odvolanie obvinených rozhodoval vo veci Mestský súd v Bratislave, ktorý vo vzťahu k P. Š. zrušil prvostupňový rozsudok v celom rozsahu a trestné stíhanie s poukazom na amnestiu prezidenta republiky z 1. januára 1990 zastavil. Obdobne postupoval u obvineného J. N., keď zastavil trestné stíhanie pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 223 odst. 1 Tr. zák. Ohľadne trestného činu lúpeže rozhodol rozsudkom zo dňa 11. januára 1990, sp. zn. 3 To 466/89 tak, že obvinenému J. N. uložil podľa § 234 odst. 1 Tr. zák. s použitím § 40 odst. 1 Tr. zák. trest odňatia slobody na štrnásť mesiacov nepodmienečne so zaradením na výkon trestu do prvej nápravno-výchovnej skupiny a trest zákazu činnosti vodiča taxislužby na dobu 3 roky. Naproti tomu odvolanie obvineného V. L. zamietol podľa § 256 Tr. por. ako nedôvodné.

Proti rozhodnutiu Mestského súdu v Bratislave podal generálny prokurátor SR sťažnosť pre porušenie zákona v prospech obvinených J. N. a V. L. Vytýkal súdom oboch stupňov, že pri správnom výklade zákona mali konanie obvinených kvalifikovať ako trestný čin vydierania podľa § 235 odst. 1 Tr. zák. Bolo preukázané, že obvinený J. N. poskytol poškodeným službu, za ktorú mu vznikol právny nárok na zaplatenie. Keď poškodení odmietli za službu zaplatiť, mal voči nim postupovať zákonným spôsobom. Vymáhanie dlžnej čiastky násilím, resp. hrozbou násillia, treba považovať za protiprávny postup, ktorý však objektívne nebol spôsobilý naplniť zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu lúpeže spolupáchatelstvom podľa § 9 odst. 2, § 234 odst. 1 Tr. zák. Pri tomto trestnom čine konanie páchatelov smeruje k zmocneniu sa cudzej veci. Obvinený J. N. a jeho spoločníci boli však presvedčení, že sa domáhajú peňazí, ktoré patria J. N., resp. podniku taxislužby. Svedčí o tom i tá skutočnosť, že obvinený J. N. vrátil poškodenému Š. G. sumu 20,- Kčs a ponechal si len čiastku, ktorá zodpovedala hodnote poskytnutej služby. Je zrejmé, že obvinení sa nezmocnili cudzej veci, ale len tej časti peňazí, ktorá patrila organizácii za poskytnutú službu.

Generálny prokurátor preto navrhol, aby Najvyšší súd SR vyslovil, že rozsudkom Mestského súdu v

Bratislave sp. zn. 3 To 466/89 z 11. januára 1990 bol porušený zákon v neprospech obvineného J. N. v ustanoveniach § 259 odst. 3 Tr. por. vo vzťahu k ustanoveniu § 234 odst. 1 Tr. zák. a v neprospech obvineného V. L. v ustanovení § 256 Tr. por. a konaním, ktoré mu predchádzalo, aj v ustanoveniach § 2 odst. 6 Tr. por. a § 234 odst. 1 Tr. zák. Podľa § 269 odst. 2 Tr. por. ďalej navrhol zrušiť napadnutý rozsudok a taktiež rozsudok Obvodného súdu Bratislava I. sp. zn. 3 T 125/89 zo dňa 27. októbra 1989 s tým, aby Najvyšší súd SR sám vo veci rozhodol.

Najvyšší súd SR v zmysle ustanovenia § 267 odst. 1 Tr. por. preskúmal na podklade sťažnosti pre porušenie zákona správnosť výrokov napadnutého rozsudku, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a tak zistil, že zákon porušený bol, avšak nie v rozsahu uvedenom v sťažnosti pre porušenie zákona.

Podľa § 49 odst. 1 Tr. zák. súd môže uložiť trest zákazu činnosti na jeden až päť rokov, ak sa páchatel dopustil trestného činu v súvislosti s touto činnosťou. 1)

Podľa § 256 Tr. por. odvolací súd odvolanie zamietne, ak zistí, že nie je dôvodné.

Najvyšší súd SR preskúmajúc správnosť všetkých výrokov napadnutého rozsudku, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, dospel k záveru, že k porušeniu zákona došlo u oboch obvinených len vo výroku o treste zákazu činnosti. Každému z obvinených bol uložený trest zákazu činnosti vykonávať povolanie vodiča taxislužby na dobu 3 roky. Pri ukladaní tohto druhu trestu sa súdy dôsledne neriadili zásadou proporcionality a diferenciacie trestu. Neprihliadli na okolnosti prípadu, stupeň spoločenskej nebezpečnosti konania obvinených, na ich pomery a možnosti nápravy, ani na to, akou mierou konanie každého z nich prispelo k spáchaniu trestného činu (§ 31 odst. 1, 2 písm. a) Tr. zák.).

Trest zákazu činnosti možno uložiť na jeden rok až päť rokov. Z obsahu spisu vyplýva, že obaja obvinení požívajú v mieste bydliska dobrú povesť, zamestnávateľom sú hodnotení ako spoľahliví pracovníci, ktorí neboli doposiaľ disciplinárne riešení. Súadne trestaní neboli. Za týchto okolností uloženie trestu zákazu činnosti v polovici zákonom stanovenej trestnej sadzby treba považovať za neprímerane prísne, v rozpore s účelom trestu. Pri ukladaní tohto trestu súdy nezohľadnili mieru zavinenia každého z páchatelov, tresty nediferencovali a neskúmali, či je vôbec potrebné najmä u obvineného V. L. takýto druh trestu uložiť.

Najvyšší súd SR dospel k záveru, že tieto pochybenia je možné odstrániť v rámci podanej sťažnosti pre porušenie zákona, najmä keď zákon bol porušený v neprospech obvinených. Podľa názoru Najvyššieho súdu u obvineného J. N. splní svoj účel aj trest zákazu činnosti na spodnej hranici trestnej sadzby vo výmere jedného roka. Obvinený J. N. bol najaktívnejší zo všetkých páchatelov a na dovŕšenie jeho nápravy a prevýchovy je nevyhnutné aspoň na určitý čas vyradiť ho z výkonu povolania vodiča taxislužby. Pritom je nesporné, že trestný čin lúpeže bol ním spáchaný v súvislosti s výkonom vodiča taxislužby.

V prípade obvineného V. L. neboli splnené podmienky pre uloženie trestu zákazu činnosti vykonávať povolanie taxikára. Tento obvinený sa nezúčastnil na poskytnutí služby poškodeným a nedopustil sa preto trestného činu, z ktorého bol uznaný za vinného v súvislosti so svojim povolaním taxikára v zmysle § 49 odst. 1 Tr. zák.

V sťažnosti pre porušenie zákona však generálny prokurátor namietal predovšetkým použitie nesprávnej právnej kvalifikácie, keď mal za to, že konanie obvinených malo byť posúdené iba ako trestný čin vydierania podľa § 235 odst. 1 Tr. zák. Vychádzal pritom z názoru, že trestný čin vydierania podľa § 235 odst. 1 Tr. zák. Vychádza pritom z názoru, že trestný čin lúpeže predpokladá úmysel zmocniť sa cudzej veci, čo však nemožno vzťahovať na posudzovaný prípad, pretože obvinení konali v presvedčení, že sa domáhajú peňazí patriacich obvinenému J. N., resp. podniku taxislužby.

S právnym názorom sťažovateľa nemožno súhlasiť. Bolo preukázané, že služba (odvoz vozidlom taxislužby) bola riadne poskytnutá, čím obvinenému J. N. vznikol nárok na jej účtovanie a na druhej strane poškodení boli povinní hodnotu služby uhradiť. Medzi obvineným a poškodenými vznikol občianskoprávny vzťah (prepravná služba) a v rámci tohto vzťahu sa mala riešiť aj reklamácia poškodených na cenu dohodnutej služby. Počas celého trestného konania nebolo sporným ani to, že obvinení riešili reklamáciu fyzickým násilím v úmysle donútiť poškodených, aby zaplatili úhradu za poskytnutú službu. Z tohto pohľadu sa právna problematika zúžila na vyriešenie otázky, či sa obvinení chceli násilím zmocniť cudzej veci, alebo či poskytnutím služby prechádza vlastníctvo finančnej čiastky zodpovedajúcej hodnote služby na prepravu.

V prípade platenia ceny prepravnej (aj inej) služby ide o otázku splatnosti ceny služby v zmysle ustanovenia 232 odst. 1 Občianskeho zákonníka a jej zaplatenia. Ak cena služby nie je zaplatená včas, môže sa organizácia (podnikateľ) poskytujúca službu domáhať jej zaplatenia žalobou na súde [§ 4 a § 80 písm. b) O. s. p.].

V žiadnom prípade tu nie je zákonný predpoklad odvrátenia neoprávneného zásahu (bezprostredne hroziaceho) primeraným spôsobom v zmysle ustanovenia § 6 Občianskeho zákonníka, ktorý by umožňoval samotnému dopravcovi zmocniť sa ceny za službu po jej poskytnutí z prostriedkov dopravovanej osoby proti jej vôli. Peniaze predstavujúce doposiaľ nevyplatenú cenu služby, ktoré má u seba občan, ktorému bola služba poskytnutá, sú z hľadiska dopravcu cudzou vecou v zmysle ustanovenia § 234 odst. 1 (prípadne § 247 odst. 1, 2 Tr. zák.).

Z uvedeného vyplýva, že vlastníctvo prepravcu k peňažnej čiastke ako ekvivalentu hodnoty služby mohlo v danom prípade vzniknúť len jej odovzdaním zo strany zákazníka a na druhej strane prevzatím pracovníkom taxislužby. Je len samozrejmé, že takýto úkon (odovzдание) musí byť urobený slobodne a dobrovoľne (§ 37 OZ). Ak sa teda obvinení násilím zmocnili čiastky 80,- Kčs, zmocnili sa cudzej veci, nepatriacej do vlastníctva prepravcu.

Neobstojí tvrdenie sťažovateľa ani v tom smere, že obvinený J. N. si odrátal len hodnotu poskytnutej služby a čiastku 20,- Kčs vrátil poškodenému Š. G. Z obsahu spisu vyplýva, že hodnota poskytnutej služby predstavovala sumu 40,- Kčs. Obvinení však poškodeným odňali 80,- Kčs, čo jednonásobne presiahlo sumu, ktorú ukázal obvinenému J. N. taxametr v cieľovej stanici pred hotelom Kyjev. Za týchto okolností nemohli byť obvinení ani subjektívne presvedčení, že poškodeným odnímajú len čiastku, ktorá patrí prepravcovi. V posudzovanom prípade bola teda naplnená aj subjektívna stránka trestného činu lúpeže, keďže úmysel obvinených sa vzťahoval tiež k zákonnému znaku „cudzia vec“.

Poznámky pod čiarou:

1) Pred účinnosťou zákona č. 175/1990 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon.